

15.10.2024 р. Гр.21. Історія України. Уроки №67.

Тема: 1. «Шістдесятництво».

1. Період хрущовської «відлиги» був характерний певним відновленням історичної справедливості — поверненням в українську культуру імен незаслужено забутих або несправедливо репресованих. Та поряд з процесом «українізації» починається нова хвиля русифікації. Поштовхом до неї стала освітня реформа. Покоління митців «відлиги» не вписувалося у жорсткі ідеологічні межі «будівника комунізму». Згодом це покоління митців отримало назву «шістдесятники». «Шістдесятництво» - це рух творчої молоді, яка сповідувала оригінальну тематику, нові думки, відмінні від офіційних, й стала ядром інтелектуальної опозиції режиму в Україні 60-х років. Знаковим документом нової хвилі вітчизняного відродження стала праця Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (1965). Цей твір відомий український літератор старшого покоління Б. Антоненко-Давидович влучно назвав референдумом покоління. На формування світогляду «шістдесятників» значною мірою вплинула гуманістична західна культура. Закономірним наслідком цих впливів було відродження інтересу до багатств української культури. Виникла потреба відшукати власне місце не поряд зі «старшим братом», а в контексті загальносвітової культури. Говорити про шістдесятників непросто, але необхідно, їх називали совістю епохи. Молоді письменники, художники, інженери, вчителі, лікарі, журналісти, науковці, занепокоєні долею рідної землі, відважилися на протест проти нищення української культури й мови, проти перекручень історії, проти брехні й пристосуванства, переслідувань за слово й думку, незаконних арештів та безпідставних вироків. У віршах, статтях, картинах, театральних виставах, кінофільмах, лекціях вони зверталися до своїх співвітчизників з правдивим і щирим словом про минуле й сьогодення України. Нині неможливо уявити українську літературу без імен шістдесятників Василя Симоненка, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Івана Драча, Василя Стуса, Івана Дзюби, Євгена Сверстюка, Івана Світличного. Творіння художників Алли Горської, Панаса Заливахи, Людмили Семикіної, Галини Севрук увійшли до золотої скарбниці

українського малярства. Своїми працями пробуджували інтерес до минулого України, переконливо доводили, що українці - великий народ, гідний своєї державності. З посеред різних думок про подальшу долю України визрівала вимога виходу її з СРСР та створення Української незалежної держави. Але в клопотаннях про долю рідного народу та його культуру партійні можновладці вбачали зазіхання на свою владу. Так почалися переслідування й цькування шістдесятників. Звільнення з роботи, арешти, ув'язнення, табори суворого режиму, заслання, психіатричні лікарні, передчасні смерті - ось що чекало чесних, талановитих людей, єдиною провиною яких була любов до України. Активна діяльність шістдесятників не могла не налякати владні структури. 8 березня 1963 р. після зустрічі М. Хрущова з творчою інтелігенцією, на якій він піддав брутальній критиці митців, розпочалася чергова ідеологічна кампанія проти шістдесятників. Критика доповнювалася адміністративними заходами: забороною друкувати твори, влаштовувати творчі вечори, забороною існування клубів тощо. Під таким тиском частина інтелігенції відійшла від активної громадської діяльності, зосередившись на професійній діяльності, не йдучи на конфронтацію з владою і висловлюючи свої ідеї в завуальованій формі. Інша частина — залишилась на своїх позиціях, ставши в опозицію до існуючої влади, тобто дисидентами (незгодними). Великий інтересу читачів викликали збірки поезій:

«Проміння землі», «Вітрила», «Мандрівка серця» Л. Костенко, «Тиша і грім» В. Симоненка, «Любов і ненависть» Д. Павличка, «Соняшник» І. Драча, «Атомні прелюди» М. Вінграновського.

«Шістдесятники» виступили за: • поглиблення реформ; • скасування ідеологічних обмежень у галузі культури; • подальшу демократизацію суспільства; • проти фальшу в зображенні дійсності; • національно-культурне відродження України; • відродження української мови; • піднесення національної самосвідомості й національної гідності.

Їм були притаманні: • самоаналіз, неординарність мислення; • щирість почуттів, намагання зламати літературні шаблони; •

новизна, гуманізм, звернення до внутрішнього світу людини; • пошук нових форм у літературі й мистецтві; • культ свободи самовираження; • віра в оновлення суспільства; • намагання відобразити головні проблеми сучасності.

Для них характерне: • звернення до внутрішнього світу людини; • обстоювання верховенства інтересів суспільства над державою; • домагання рівності всіх громадян перед законом; • таврування пропаганди класової ненависті; • піднесення загальнолюдських ідеалів; • звернення до традицій власного народу. Нові форми й незвичний зміст принесла творчість художників О.Заливахи, А. Горської, В. Кушніра та інших. Плеяда блискучих літературних критиків — І. Світличний, І. Дзюба, Є.Сверстюк — повернули цьому жанрові звання «література». Нову хвилю в кінематографії представляли С. Параджанов, Ю.Іллєнко, Л.Осика. Нові імена, ідеї з'явилися в гуманітарних науках: історії, археології, літературознавстві, мистецтвознавстві.

Ідеї «шістдесятників» приваблювали молодь. У Києві на початку 1960 р. почав діяти клуб творчої молоді «Супутник»: • організовували вечори поезії, де часто виступали І. Драч, Л.Костенко, В. Симоненко; • з історичними доповідями про заборонені сторінки з минулого України виступали О. Апанович, М. Брайчевський; • художники організовували виставки своїх творів, які суперечили канонам панівного в той час «соціалістичного реалізму»; • театральна секція на чолі з Л. Танюком ставила п'єси М. Куліша, Б.Брехта, які раніше не ставили; • з літературними лекціями виступали І. Дзюба, Є. Сверстюк; • організовували вечори пам'яті видатних українців (Лесі Українки, Тараса Шевченка, Леся Курбаса та інших). У Львові створено клуб творчої молоді «Пролісок». Вони вели пошук оригінальних форм художнього самовираження, використовували у своїй роботі національні культурні традиції та здобутки. Великий інтересу читачів викликали збірки поезій: «Проміння землі», «Вітрила», «Мандрівка серця» Л. Костенко, «Тиша і грім» В. Симоненка, «Любов і ненависть» Д. Павличка, «Соняшник» І. Драча, «Атомні прелюди» М. Вінграновського.

Підготувати реферат про одного з діячів «шістдесятників».

Д/з:§9
